

PSIHOLOGIE JUDICIARĂ

STUDIUL PROFILULUI DE PERSONALITATE AL FEMEII AGRESOR PRIVATĂ DE LIBERTATE

STUDY OF THE PERSONALITY PROFILE OF INCARCERATED FEMALE AGGRESSORS

CZU: 159.9.072:343.914

DOI: 10.46728/pspj.2023.v43.i2.p111-120

Anca Daniela CHIȚOI,

drd., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău
psiholog, Equilibrium Heart&Mind Psychology, Breaza, Prahova, România
<https://orcid.org/0009-0001-8683-1598>

Rezumat

Scopul studiului experimental constă în determinarea trăsăturilor de personalitate specifice femeilor agresor private de libertate, custodiate în închisorile din România, o categorie de deținuți care a fost insuficient investigată în ceea ce privește profilul de personalitate.

Lotul cercetării a fost format din 200 de femei private de libertate condamnate definitiv pentru infracțiuni de omor, trafic și consum de droguri, furt și infracțiuni economice. Investigarea profilului de personalitate al femeii agresor private de libertate s-a realizat prin utilizarea Chestionarului de personalitate Zuckerman-Kuhlman – ZKPQ, Chestionarului nonverbal de personalitate în cinci factori – FFNPQ și a Inventarului de personalitate Freiburg – FPI. Analizând și sintetizând rezultatele acestei cercetări putem concluziona că femeile agresor private de libertate prezintă un profil de personalitate diferit de cel al femeilor private de libertate care au comis infracțiuni fără violență.

Cuvinte - cheie: personalitate; profil de personalitate; femei private de libertate; comportament criminal.

Abstract

This experimental study aims to determine the specific personality traits of female incarcerated aggressors in Romanian prisons, a category of inmates that has been insufficiently investigated regarding their personality profile.

The research sample consisted of 200 incarcerated women, definitively convicted for offenses including homicide, drug trafficking and consumption, theft, and economic crimes. The investigation of the personality profile of female aggressor inmates was conducted using the Zuckerman-Kuhlman Personality Questionnaire (ZKPQ), the Non-verbal Personality Questionnaire in Five Factors (FFNPQ), and the Freiburg Personality Inventory (FPI). Analyzing and synthesizing the results of this research, we can conclude that female aggressor inmates exhibit a distinct personality profile compared to female inmates who have committed non-violent offenses.

Keywords: personality; personality profile; female offenders; criminal behavior.

Introducere. Personalitatea este o componentă fundamentală a identității individuale care influențează modul în care o persoană percepe și se raportează la lumea din jur. În contextul cercetării noastre, când discutăm despre personalitate ne referim la un ansamblu complex de trăsături, comportamente și reacții emoționale care definesc modul unic în care o persoană interacționează cu lumea din jur. Aceste caracteristici nu sunt rigide sau fixe, dar au tendința să prezinte o relativă stabilitate în timp [1]. Cu alte cuvinte, indiferent de situația sau mediul în care se află, o persoană tinde să manifeste anumite tipare de comportament și reacții emoționale care sunt recurente și caracteristice pentru ea.

Încercările de clasificare și caracterizare ale infractorilor au o importanță teoretică deosebită ele contribuind la dezvoltarea unor modele teoretice care explică modul în care personalitatea infractorilor este structurată. Pe de altă parte, înțelegerea detaliată a profilului de personalitate al unui infractor permite crearea unor programe de reeducare, recuperare și reintegrare socială care să fie adaptate în mod specific și individualizate pentru fiecare individ. În acest fel, ținând cont de nevoile, trăsăturile și circumstanțele sale particulare, se poate aborda mai eficient procesul de reabilitare a infractorului.

Omorul, văzut din perspectivă juridică, reprezintă o infracțiune de o gravitate excepțională, care atrage sancțiuni severe în conformitate cu legislația penală.

Ion Oancea distinge următoarele tipuri de crime:

- ✓ *cu intenție* – infractorul anticipează rezultatul săvârșirii faptei și îl dorește;
- ✓ *din culpă* – infractorul anticipează rezultatul săvârșirii faptei, însă refuză să accepte că acesta se va întâmpla; există o anumită doză de negare sau iluzie

în ceea ce privește consecințele, deși acestea sunt previzibile;

- ✓ *cu premeditare* – reprezintă o categorie asociată cu un pericol social considerabil mai mare decât în cazurile precedente, deoarece presupune o planificare și o pregătire conștientă pentru săvârșirea faptei;
- ✓ *cu scopuri speciale* – intenția clară de a săvârși fapta este însoțită de un scop special, spre exemplu obținerea unor beneficii financiare;
- ✓ *din mobiluri speciale* – reprezintă fapta comisă din motive cum sunt lăcomia, răzbunare etc. [9].

În funcție de stările psihice ale infractorului se disting:

- *crima de reacție primitivă* – studiată de E. Seeling, acest tip de crimă reprezintă modalitatea prin care cel care săvârșește fapta se eliberează de tensiunea nervoasă acumulată. Ea nu este planificată sau pregătită în prealabil, ci se întâmplă în mod spontan în momentul confruntării cu o situație tensionată. Di Tullio și De Greef consideră că acest tip de crimă apare ca urmare a unei slabe toleranțe la frustrare, într-un moment de furie sau disperare puternică [9].

- *crima comisă în context de criză* – în acest caz, fapta criminală apare ca fiind singura modalitate de a ieși dintr-o criză. Confruntat cu o această criză individul simte că nu mai are alte opțiuni și recurge la comiterea crimei ca formă de eliberare sau de rezolvare a acesteia. Pinatel numește acest tip de crimă, *crimă necesară* (spre exemplu, soția care își omoară soțul după o perioadă îndelungată de abuzuri) [9].

- *crima pseudojustițiară* – este crima comisă sub pretextul apărării unui interes sau pentru a face dreptate. Pinatel include în această categorie: crimele comise din motive romantice, sentimentale; crimele

comise în numele unor credințe; crimele care au scopul de a susține o revendicare, adesea în context social sau politic și crima de tip liberator, comisă în situații în care o persoană consideră că aceasta este singura modalitate de a elibera sau salva o situație sau un grup de oameni dintr-un context opresiv sau amenințător [9].

Cei care comit astfel de acte sunt considerați a fi cei mai detestabili și mai periculoși dintre infractori. În viziunea lui Lombroso caracteristicile criminalilor sunt insesibilitatea la durere fizică, lipsa de compasiune față de ceilalți, o aparentă stare de liniște, nepăsare în fața morții și față de distrugerea altor vieți [6]. Alături de aceste trăsături putem include și:

- ❖ dificultăți în luarea deciziilor și în anticiparea consecințelor acțiunilor lor
- ❖ lipsa determinării și a capacității de a-și controla impulsurile
- ❖ conduita lor este dominată de emoții intense, cum ar fi furia sau ura
- ❖ lipsa empatiei și a compasiunii față de ceilalți, iar atunci când există, au o semnificație practică extrem de limitată [6].

Literatura de specialitate face o distincție între criminalii care își premeditează fapta și cei care acționează impulsiv, fără să își pregătească fapta. Profilurile psihocomportamentale ale celor două categorii de criminali se descriu prin trăsături opuse.

Astfel, infractorul care își premeditează fapta se caracterizează printr-un nivel ridicat de inteligență, care îi permite să planifice și să execute fapta cu precizie. De obicei, acești infractori au abilități sociale dezvoltate, ceea ce le permite să interacționeze cu ceilalți în mod eficient și să ascundă intențiile lor criminale. Ei au o calificare profesională sau, în general, au o competență într-un anumit domeniu și asta le permite să aibă un loc de muncă

stabil și o poziție socială avantajoasă [3]. Agresorul impulsiv, pe de altă parte, are un nivel scăzut al inteligenței și o capacitate limitată de a anticipa consecințele acțiunilor lui. Are dificultăți în interacțiunile sociale, caracterizându-se prin retragere sau izolare socială având un comportament considerat inadecvat în societate. Acești criminali nu au calificări profesionale și au dificultăți în menținerea unui loc de muncă stabil. De asemenea, au dificultăți în gestionarea situațiilor stresante și recurg la consumul de alcool ca mecanism de coping [3].

L. Yablonski identifică următoarele tipuri de criminali:

- ❖ *criminali neurotici* – la baza comportamentului lor criminal se află impulsurile puternice, recurente și dificil de controlat. Ei se caracterizează printr-o anxietate crescută. Specifică lor este conștientizarea că ceea ce gândesc și ceea ce fac nu este în regulă.
  - ❖ *criminali psihotici* – conduita lor criminală este determinată de tulburările grave ale personalității, care generează o percepție alterată a realității.
  - ❖ *criminali sociopați* - aceștia sunt centrați pe propriile lor interese și nevoi, ignorându-i pe cei din jur și acționând de multe ori în defavoarea altora. Ei nu simt și nu manifestă compasiune sau empatie față de ceilalți, fiind indiferenți la sentimentele și nevoile lor. Nu simt vinovăție sau anxietate atunci când îi exploatează sau îi rănesc pe ceilalți [4].
- La rândul său, V. Dragomirescu consideră că indivizii criminali pot prezenta următoarele tipuri de personalități:
- ❖ *matură* – o structură de personalitate aflată în limitele largi ale normalității, fără tulburări;
  - ❖ *nevrotică* – cu manifestări dezadaptative, tulburări emoționale și comportamentale;

tamentale și predispoziție către agresivitate;

- ❖ *psihopatică* – are ca trăsătură definitorie dezadaptarea la mediul social, reprezentând exemplul standard al comportamentului deviant și înregistrând niveluri ridicate ale agresivității, care pot fi amplificate de tendințele de a consuma narcotice;
- ❖ *psihotică* – cu tulburări care pot influența comportamentul criminal. Cele mai grave tulburări sunt melancolia, care poate duce la pruncucideri, omucideri, automutilări sau suicid și schizofrenia paranoidă care duce la acte agresive de o violență extremă;
- ❖ *demențială* – caracterizată prin agresivitate, impulsivitate și labilitate [4,7].

Evaluarea lui D. Ion Oancea cu privire la caracteristicile criminalului agresiv a dus la sublinierea următoarelor caracteristici ale acestuia: dificultăți în exprimarea și experimentarea emoțiilor, precum și în dezvoltarea empatiei și a compasiunii față de ceilalți; perioade sau momente de furie sau iritare intense care pot determina reacții comportamentale violente; înclinația către comportamente agresive care aduc prejudicii celor din jur [4].

Deși specialiștii s-au concentrat asupra înțelegerii și explicării fenomenului infracțional, precum și asupra caracterizării diferitelor categorii de infractori, această preocupare nu a fost extinsă și în ceea ce privește femeile și implicarea lor în actele delictive. În anul 1988, K. Daly și M. Chesney-Lind au subliniat că femeile și aspectele legate de gen au fost neglijate în aceste abordări teoretice, în majoritatea cazurilor comportamentul delictiv feminin, fiind explicat folosind teorii și modele dezvoltate pentru a înțelege comportamentul delictiv al bărbaților [8]. Aceste teorii, axate în cea mai mare

parte pe comportamentul criminal masculin, au generat îndoieli cu privire la validitatea lor (Gelsthorpe și Morris, 1988; Britton, 2000). Unii autori merg chiar mai departe, calificându-le drept distorsionate (Downes și Rock, 2007). Iar alții subliniază că includerea femeilor în aceste teorii criminologice este problematică. Chiar și teoriile care pretind că sunt neutre în ceea ce privește genul se dovedesc că nu sunt așa în realitate (Daly și Chesney-Lind 1988; Downes și Rock 2007; Gelsthorpe și Morris 1988; Heidensohn 1996; Nafine 1997). Ignorarea genului nu se limitează doar la aceste aspecte teoretice. Ea se extinde și asupra etapei de proiectare a strategiilor de intervenție (Bloom, Owen și Covington, 2003; Covington și Bloom, 2003; National Institute of Justice, 2005; Richie, 2001) [2].

De asemenea, femeile au fost neglijate și atunci când au fost analizate dificultățile cu care se confruntă deținuții în perioada post-detenență. Petersilia (2001) subliniază faptul că, în contextul primului studiu mai cuprinzător referitor la această tematică, femeile au fost menționate o singură dată. Această mențiune însă nu are legătură cu provocările specifice cu care se confruntă femeile, ci cu impactul detenției asupra stabilității familiei și a dezvoltării copiilor [2].

Pornind de la aceste constatări, considerăm esențială investigarea profilului de personalitate al femeii agresor private de libertate. Această analiză ne poate oferi o perspectivă mai detaliată a caracteristicilor specifice acestui segment de populație carcerală și permite dezvoltarea unor programe de reeducare, recuperare și reintegrare socială adaptate populației țintă. Este important să recunoaștem că o abordare generică nu poate acoperi toate nevoile și particularitățile acestei categorii de persoane private de libertate.

Scopul cercetării constă în determinarea trăsăturilor de personalitate specifice femeilor agresor private de libertate.

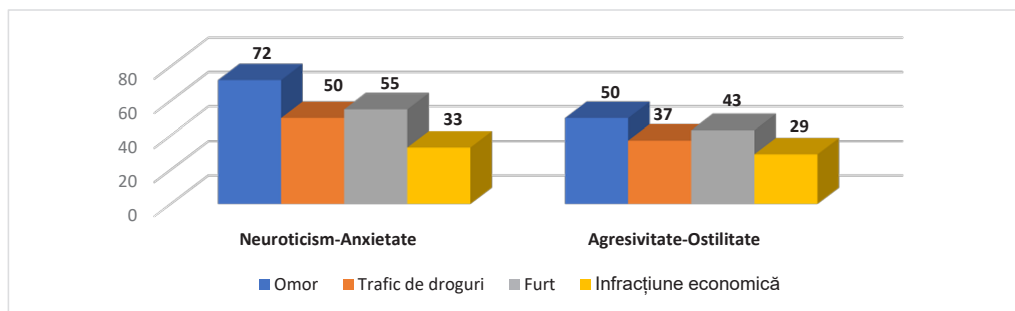
Ipoteza cercetării. Presupunem că femeile agresor private de libertate au un profil de personalitate *diferit* de cel al femeilor private de libertate care au comis infracțiuni fără violență, respectiv furt, trafic și consum de droguri și infracțiuni economice.

Eșantionul cercetării. În studiu au fost incluse 200 de femei private de libertate din toate regimurile de executare a pedepselor privative de libertate din cadrul unui penitenciar care custodiază femei, din România. Eșantionul a fost împărțit în patru grupuri egale având în vedere infracțiunea

comisă, respectiv: omor, furt, trafic și consum de droguri și infracțiuni economice.

Instrumente utilizate. Investigarea profilului de personalitate al femeii agresor private de libertate s-a realizat prin utilizarea Chestionarului de personalitate Zuckerman-Kuhlman – *ZKPQ*, Chestionarului nonverbal de personalitate în cinci factori – *FFNPQ* și a Inventarului de personalitate Freiburg – *FPI*.

Rezultate și discuții. În urma aplicării Chestionarului de personalitate Zuckerman-Kuhlman – *ZKPQ*, s-a constatat că grupul femeilor private de libertate se distinge de celelalte grupuri prin nivelul înregistrat la scalele Neuroticism-Anxietate și Agresivitate-Ostilitate (Fig.1).

Fig. 1. Distribuția rezultatelor pentru nivelul scalelor ZKPQ reprezentative pentru femeile agresor private de libertate (%)

Analizând datele prezentate în figura 1, observăm că grupul femeilor private de libertate a înregistrat cel mai ridicat nivel al scalei Neuroticism-Anxietate (72%) și Agresivitate-Ostilitate (50%), comparativ cu celelalte grupuri de infracțiuni. Aceste diferențe sugerează că această categorie de deținute manifestă niveluri mai mari de neuroticism-anxietate și agresivitate-ostilitate.

Putem spune că grupul femeilor agresor private de libertate se caracterizează prin tendința de a experimenta tristețea,

mâhnirea, stări de neliniște, anxietate, agitație sau disconfort emoțional. Ele au dificultăți în luarea deciziilor sau în a alege între mai multe opțiuni, iar această incertitudine se manifestă chiar și în situații cotidiene. Nivelul scăzut al încrederii în propriile capacități sau abilități face ca acest grup de femei private de libertate să prezinte sentimente de nesiguranță, neajutorare și lipsă de putere în fața provocărilor. În același timp, ele reacționează puternic la judecățile negative exprimate de alții. Chiar dacă aceste observații sunt

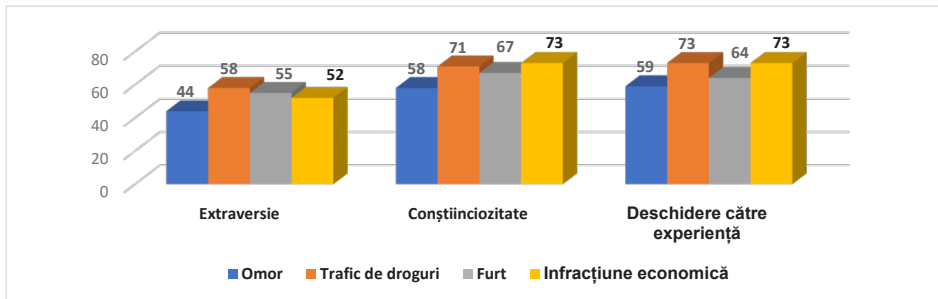
constructive sau fundamentate, nivelul crescut al *scalei Neuroticism-Anxietate*, indică tendința de a pune la inimă sau de a se simți profund afectate de astfel de comentarii.

Nivelul ridicat înregistrat la *scala Agresivitate-Ostilitate* înregistrate de femeile agresor private de libertate, în comparație cu deținutele care au comis infracțiuni fără violență, indică faptul că acestea reprezintă o trăsătură caracteristică a acestui grup. Această tendință se reflectă prin exprimarea verbală agresivă, ele utilizând limbajul cu intenția de a intimida, răni sau domina pe ceilalți, dar și printr-un comportament necorespunzător din punct de vedere social, manifestat prin lipsă de politețe, impulsul de a face rău celorlăți din răzbunare sau din resentiment, reacții intense, explozive și nerăbdare în interac-

țiunile cu alte persoane.

În ceea ce privește celelalte scale ale chestionarului de personalitate ZKPQ, respectiv, *Căutare impulsivă de senzații*, *Activitate* și *Sociabilitate*, nivelurile înregistrate de către grupul femeilor agresor private de libertate sunt relativ similare cu cele obținute de către femeile din grupurile de infracțiuni comise fără violență. Acest aspect sugerează că trăsăturile măsurate de aceste scale nu sunt distincte sau caracteristice pentru grupul femeilor agresor private de libertate.

Figura 2 oferă o prezentare grafică a nivelurilor obținute de femeile agresor private de libertate la scalele Chestionarului nonverbal de personalitate în cinci factori – *FFNPQ* care au evidențiat diferențe între grupul acestor deținute și celelalte categorii de infractoare.

Fig. 2. Distribuția rezultatelor pentru nivelul scalelor FFNPQ reprezentative pentru femeile agresor private de libertate (%)

Datele prezentate în Figura 2 adaugă noi elemente definitorii pentru profilul de personalitate al femeii agresor private de libertate. Acestea au înregistrat cel mai scăzut nivel la scalele *Extraversie* (44%), *Conștiinciozitate* (58%) și *Deschidere către experiență* (59%). Scorul scăzut la *scala Extraversie* (44%) indică tendința femeilor agresor private de libertate de a bloca exprimarea emoțiilor pozitive, cum ar fi bucuria, fericirea sau entuziasmul,

preferința pentru a desfășura activități lucrative de unul singur, fără implicarea sau colaborarea cu alte persoane. Ele au o atitudine rezervată față de cei din jur, sunt mai precaute în relațiile sociale fiind mai puțin dispuse să aibă încredere în intențiile sau motivațiile altora. În ceea ce privește tactul, acestea se exprimă fără a lua în considerare consecințele vorbelor lor [5].

Scala Conștiinciozitate identifică persoane organizate și care tind spre o perfec-

ționare continuă. Scorurile mici la această scală sunt un predictor pentru persoane care sunt mai puțin preocupate de detaliile minuțioase și perfecționarea continuă a lucrurilor. Nivelul înregistrat de grupul femeilor agresor private de libertate la această scală, respectiv 58%, arată faptul că aceste persoane sunt mai tolerante cu imperfecțiunile și nu se simt presate să atingă standarde extrem de ridicate. Ele se simt confortabil în medii în care nu există reguli foarte stricte, nu simt necesitatea de a respecta un anumit tip de organizare formală și se descurcă mai bine într-un mediu mai puțin structurat. Nu au scopuri bine definite, putând părea că nu au o direcție clară în ceea ce privește ceea ce își propun să realizeze în viitor. Au probleme în menținerea atenției putând fi distrase ușor sau simțind impulsul de a se îndrepta spre alte activități fără a finaliza ceea ce a început deja. Modalitatea lor de a acționa este una spontană fiind predispușe să ia decizii rapid, adesea bazate pe intuiție, fără a analiza prea mult opțiunile disponibile. Aceasta poate fi o abordare mai flexibilă și poate evidenția capacitatea de adaptare și creativitatea în

gestionarea situațiilor imprevizibile [5].

Rezultatele obținute indică faptul că tipul infracțiunii este asociat cu niveluri diferite ale Deschiderii către experiență. Grupul femeilor private de libertate implicate în infracțiunea de omor prezintă cel mai scăzut scor la această scală (59%). Persoanele cu scoruri scăzute la *scala Deschidere către experiență* sunt persoane care sunt interesate de subiecte sau activități mai puțin sofisticate, simple și familiare din viața de zi cu zi. Sunt mulțumite de starea lucrurilor așa cum sunt ele și nu resimt nevoia unor transformări radicale, nu sunt atrase față de mijloacele de expresie artistică [5].

Pentru scalele *Nevrotism și Agreeabilitate*, ale Chestionarului nonverbal de personalitate în cinci factori – *FFNPQ*, femeile agresor private de libertate au înregistrat niveluri relativ similare cu cele ale femeilor private de libertate din grupurile de infracțiuni ocmise fără violență. Acest lucru indică faptul că trăsăturile măsurate de aceste scale nu sunt specifice sau definitorii pentru grupul femeilor agresor private de libertate.

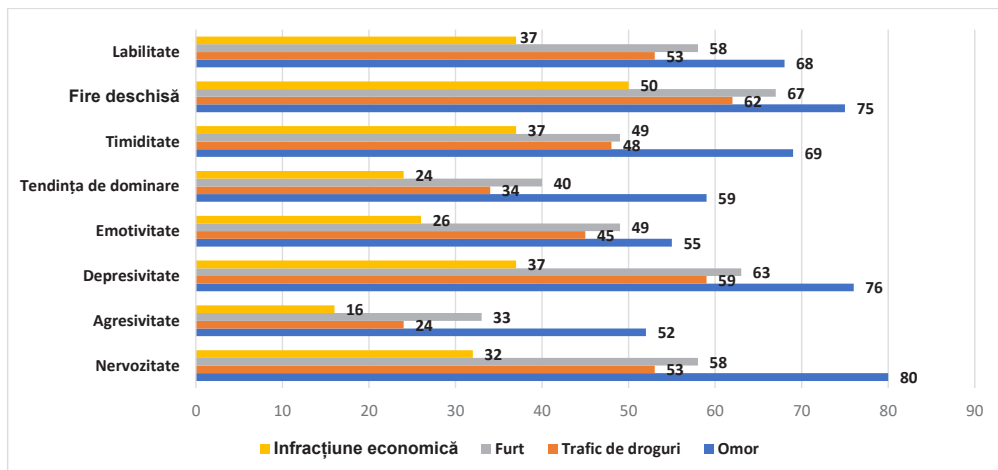

Fig. 3. Distribuția rezultatelor pentru nivelul scalelor FPI reprezentative pentru femeile agresor private de libertate (%)

În Figura 3 sunt prezentate scalele Inventarului de personalitate Freiburg – *FPI* pentru care grupul femeilor agresor private de libertate au înregistrat niveluri diferite față de femeile care au comis infracțiuni fără violență.

Pentru scala *Nervozitate* nivelul consemnat de femeile agresor private de libertate este unul semnificativ mai ridicat decât al celorlalte grupuri (**80%**). Acest lucru indică o predispoziție de a experimenta simptome fizice sau somatice, precum dificultăți de respirație, circulatorii sau tulburări motorii. Ele se confruntă cu stări de agitație, nervozitate, disconfort emoțional. De asemenea, au dificultăți în menținerea unei stări emoționale constante în timp, ceea ce duce la schimbări frecvente de dispoziție și un comportament imprevizibil.

Scala *Agresivitate* a înregistrat un nivel de **52%** în cazul grupului de femei agresor private de libertate, cu mult mai scăzut decât al celorlalte grupuri de infracțiuni. Acest rezultat indică faptul că grupul de femeilor agresor private de libertate prezintă cel mai scăzut nivel al *maturității emoționale*. Aceasta generează dificultăți în gestionarea și exprimarea emoțiilor într-un mod adecvat și sănătos. În situații tensionate sau stresante nu își pot controla reacțiile ceea ce duce la comportamente impulsive și agresive sau dificultăți în relaționarea cu ceilalți. Ele pot manifesta agresivitatea prin violență fizică, prin utilizarea unui limbaj agresiv sau a amenințărilor verbale fie prin acte generate de imaginația sau fantezia lor, chiar dacă acestea nu sunt materializate. Lipsa de empatie se concretizează prin bucurie față de răul celorlalți sau printr-un umor deplasat și imatur.

Analizând datele prezentate în Figura 3 constatăm că grupul femeilor agre-

sor private de libertate au înregistrat cel mai ridicat nivel la scala *Depresie* (**76%**). Acest rezultat sugerează o dispoziție predominant negativă și o serie de provocări emoționale concretizate prin fluctuații semnificative a stării de spirit. Ele resimt în mod frecvent stări de tristețe, tensiune, pesimism, și au dificultăți în experimentarea emoțiilor pozitive. De asemenea, ele manifestă simptome de anxietate, având senzația unui pericol iminent, iar în multe cazuri se confruntă cu sentimente de izolare și lipsă de interes sau entuziasm. Este posibil să se confrunte cu complexe de inferioritate, sentimente de vinovăție, precum și cu dificultăți de concentrare și luare a deciziilor. Apar adesea ruminării și preocupări excesive. Pot recurge la autoagresiuni și să aibă sentimente de insuficiență.

Continuând analiza rezultatelor observăm că grupul femeilor agresor private de libertate prezintă cel mai scăzut nivel al scalei *Emotivitate* (**55%**). Nivelul scăzut al emotivității este asociat cu dificultatea de a gestiona situațiile frustrante sau deranjante, ceea ce poate duce la manifestări sau reacții mai intense și mai agitate decât ar fi necesar. De asemenea, acest rezultat sugerează o sensibilitate crescută la factorii perturbatori, manifestată prin iritabilitate și tensiune accentuată. Toleranța scăzută la frustrare poate declanșa stări de irascibilitate, care, în unele cazuri, poate evolua spre manifestări agresive, inclusiv amenințări sau acțiuni care semnalează exprimarea neadecvată a emoțiilor.

Nivelul crescut al *Tendenței de dominare* (**59%**) se dovedește a fi o altă caracteristică distinctivă a femeilor agresor private de libertate. Ele manifestă trăsături specifice unui comportament agresiv și autoritar, fiind predispuse să recurgă la acte de agresiune (fizice, verbale, imagi-

nare) pentru a-și impune propriile interese și opinii. Prezintă o perspectivă egocentrică, fiind centrate pe propriile dorințe și necesități, manifestând o atitudine de suspiciune și neîncredere față de ceilalți. Adoptă atitudini și comportamente care indică dorința de a-și impune propriile opinii, valori și reguli altora, fără a accepta sau a lua în considerare opiniile și perspectivele acestora. Aceste atitudini sunt asociate cu o abordare dominantă și inflexibilă în interacțiunile sociale.

Timiditatea (59%) crescută pe care femeile agresor private de libertate au înregistrat-o se asociază cu anxietatea socială manifestată prin tendința de a fi rezervate și nesigure în interacțiunile sociale, mai ales atunci când se află în prezența unui grup de oameni sau în situații care impun interacțiunea cu mai mulți participanți. Simptomele fizice care însoțesc aceste dificultăți de relaționare, includ tremurături, senzația de slăbiciune în genunchi, paloarea sau reșeața feței, bătăiala și tulburările digestive. Ele se confruntă cu un grad crescut de neîncredere în situații în care trebuie să acționeze sau să ia decizii și nu sunt dispuse să depună eforturi pentru a-și atinde obiectivele. De asemenea, resimt un nivel crescut de iritare și disconfort atunci când se simt observate de către ceilalți.

Nivelul ridicat consemnat pentru scala *Fire deschisă (75%)* arată faptul că femeile din grupul deținutelor care au comis infracțiunea de omor sunt conștiente de natura lor umană, cu limitele și puncte slabe și sunt autocritice.

Ultima trăsătură distinctivă a profilului de personalitate a femeii agresor private de libertate identificată prin aplicarea Inventarului de personalitate Freiburg – *FPI* este **Labilitatea emoțională (68%)**. Acest rezultat ne indică o stare emoțională schimbătoare ele trecând de la o stare de

spirit la alta, fără o cauză aparentă sau ca răspuns la stimuli relativ minori. Starea lor emoțională este predominant caracterizată de tristețe, melancolie, lipsă de energie. Persoanele cu un nivel crescut de labilitate se simt fără vitalitate, apăsate și înclinate spre o stare depresivă. În fața unor situații, comentarii sau evenimente pe care le percep ca fiind deranjante sau frustrante sunt predispuse să devină iritate, supărate sau agitate în mod excesiv. Având această rezistență redusă la situații de stres sau disconfort ele pot reacționa violent. O altă caracteristică a acestor femei este preocuparea excesivă și persistentă cu privire la diverse aspecte ale vieții, în ciuda faptului că aceste preocupări pot fi neîntemeiate sau exagerate. Persoanele care experimentează aceste gânduri recurente pot fi ușor de distras, se pierd în gânduri sau visează cu ochii deschiși. De asemenea, simt remușcări, vinovăție, frustrare având impresia că percepția celorlalți despre ele este una greșită și că sunt tratate în mod nedrept. În anumite circumstanțe, din cauza lipsei de energie și interes față de ceea ce se întâmplă în jurul lor, se manifestă ca fiind apatice.

Pentru celelalte scale ale Inventarului de personalitate Freiburg – *FPI*, *Calm*, *Extraversiune-Introversiune* și *Masculinitate* cele patru grupuri de femei private de libertate au înregistrat niveluri relativ similare ceea ce sugerează că nu există diferențe semnificative între aceste grupuri în ceea ce privește trăsăturile evaluate de acestea.

Concluzii. Analizând și sintetizând informațiile prezentate anterior putem concludiona că femeile agresor private de libertate prezintă un profil de personalitate diferit de cel al femeilor private de libertate care au comis infracțiuni fără violență. Astfel, investigarea comparativă a trăsăturilor de personalitate prezente la populația

carcerală feminină ne-a oferit o imagine mai clară asupra caracteristicilor psihologice distincte ale femeilor private de libertate care au comis infracțiunea de omor. În ansamblu, acestea se remarcă prin:

- niveluri ridicate de neuroticism-anxietate, agresivitate-ostilitate, nervozitate, depresie, emotivitate, tendință de dominare, timiditate și labilitate emoțională;
- niveluri scăzute ale extraversiei, conștiințiozității și deschiderii către experiență;

Aceste diferențe ale profilului de personalitate oferă o înțelegere mai profundă a nevoilor specifice acestui segment de populație carcerală și pot servi drept

fundament pentru dezvoltarea programelor de reeducare, recuperare și reintegrare socială adaptate acestei populații. Aderăm la punctul de vedere al autorilor care subliniază ineficiența programelor generice, faptul că aceste abordări nu sunt suficiente pentru a acoperi toate particularitățile și nevoile acestor femei private de libertate. Prin urmare, considerăm necesară includerea acestora în programe terapeutice-recuperative care țin cont de specificul profilului de personalitate al femeilor agresor private de libertate pentru a maximiza eficiența intervenției și pentru a le oferi instrumentele și suportul de care au cu adevărat nevoie pentru a-și construi o viață mai echilibrată după liberare.

BIBLIOGRAFIE

1. AMZA, T. Criminologie teoretică. București: Lumina Lex. 2000. 815 p. ISBN 973-9186-33-5

2. BARLOW, H.D., DECKER, S.H. Criminology and public policy. Putting theory to work. Philadelphia: Temple University Press. 2010. 292 p. ISBN 978-1-4399-0007-9

3. BUTOI, T., BUTOI, I.T. Psihologie judiciară. Tratat universitar I. București: România de Mâine. 2001. 315 p. ISBN 973-582-344-6

4. CONSTANTINESCU, S.S. Psihologie Judiciară. București: Cermaprint. 2008. 162 p. ISBN 978-973-1887-46-3

5. ILIESCU, D., MINULESCU, M., NEDELCEA, C. Chestionarele nonver-

bale de personalitate, NPQ, FFNPQ. Cluj-Napoca: Sinapsis. 2004. 166 p. ISBN 978-606-8616-97-1

6. IOVAN, M. Psihologie Judiciară. Arad: Vasile Goldiș University Press. 2000. 232 p. ISBN 973-9328-52-0

7. MITROFAN, N., ZDREGHEA, V., BUTOI, T. Psihologie judiciară. București: Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL. 1992. 359 p. ISBN 973-95793-6-1

8. PIQUERO, A.R. The handbook of criminological theory. West Sussex: Wiley Blackwell. 2016. 542 p. ISBN 978-1-119-11075-0

9. VOINEA, M., DUMITRESCU, F. Psihosociologie judiciară. București: Sylvi. 1999. 240 p. ISBN 973-9175-96-1

Primit la redacție 10.10.2023

Acceptat 20.10.2023

Publicat 20.11.2023